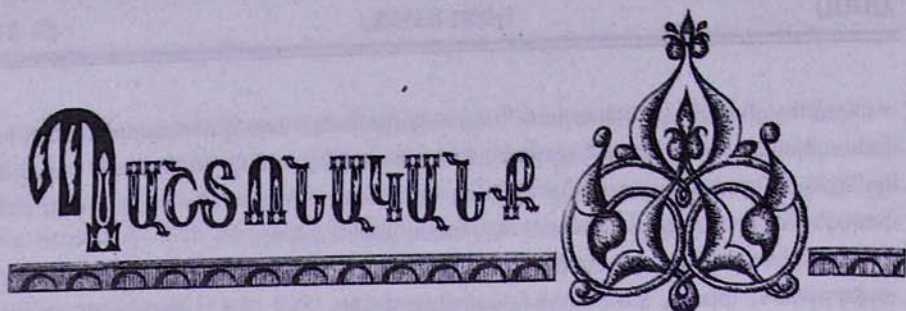

**Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՈՒՂԵՐԶԸ՝ ՀԱՄԼԵՈՒՄ ԿԻՒԿՅԱՆ
ՀԱՅՈՑ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻՆ ՆՎԻՐՎԱԾ
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԻ ԲԱՅՄԱՆ ԱՌԻԹՈՎ**

Միրելի ներկաներ.

Հոգու անսահման բերկրանքով ու սիրով, որպես Ամենայն Հայոց Հայրապետ, ողջունում ենք Գերմանիայի ավանդաշատ հողում Կիլիկյան Հայաստանի մշակույթին նվիրված ցուցահանդեսի բացումը, որ ժողովուրդների փոխըմբռնման ու բարի կամեցողության փոխանանդեսի իր խորհրդով այսօր միաբանել է մեր հոգիները. «Զի՛ բարի, կամ զի՛ վայելուչ, զի բնական եղբարք ի միասին»:

Ուրախ ենք անչափ Մեծի Տանն Կիլիկիո Արամ Ա Կաթողիկոսի հետ Մեր օրհնությունը հղելու բազմադարյան հայ մշակույթի փառապանծ մի հատվածի ներկայացմանը կոչված շնորհակալ այս նախաձեռնության բացման արարողությանը և հանուն աշխարհասփյուռ մեր ժողովրդի՝ գնահատանքի Մեր խոսքն ուղղելու ցուցահանդեսի կազմակերպիչներին և հովանավորներին:

Կիլիկյան Հայաստանի մշակույթը ներկայացնող գեղեցիկ այս ցուցահանդեսը կազմված է արվեստի յուրօրինակ նմուշներից, որոնք փոխադրում են մեզ շուրջ 1000-ամյա վաղեմության ժամանակներ, երբ Միջերկրածովյան հարավ-արևելյան ափերին ծնունդ առավ հայոց մի նոր պետականություն և 300-ամյա գոյության ընթացքով պայմանավորեց քրիստոնեաբույր հինավուրց հայ մշակույթի նոր զարթոնքը՝ որպես նրա «Արծաթե դար»։ Կիլիկյան հայկական արվեստը դարձավ հոգևոր-մշակութային այն միջնասահմանը, ուր նոր դրսևորումով միախառնվեցին արևելաքրիստոնեական ավանդույթը և արևմտաքրիստոնեական արվեստի ոճն ու կարարողական վարպետությունը՝ մարմին փափով հայ հոգու ու մտքի սլացքին:

Հուլիսի մի խորհուրդ ունի Կիլիկյան արվեստին նվիրված ցուցահանդեսի բացումը՝ այսօր այստեղ՝ Գերմանիայի հնագույն հողում: 890 փարի առաջ Կիլիկիայի հայկական իշխանությունը, որն ութ փարի անց թագավորություն պիտի հռչակվեր, ընդունեց, ապաստան փվեց և օգնեց դեպի Պաղեստին շարժվող հոգնապանջ խաչակիր ասպետներին, որոնց առաջնորդում էր Գերմանիայի Ֆրեդերիկոս Շիկամորուս կայսրը: 1190 թ. հայոց իշխան Լևոն Մեծագործի դեսպանները հանդիպեցին կայսեր հետ, որը խոստացավ այս՝ ավելի քան բարեսպարեհ օգնության դիմաց ճանաչել Կիլիկիայի հայկական թագավորությունը և արքայական թագ ուղարկել Լևոն իշխանին: Երկու օր անց կայսրը խեղդվեց Մելեկիա լեռնային գեղն անցնելիս, սակայն նրա խոստումը կատարեց որդին, Գերմանիայի հաջորդ՝ Հենրիկոս Զ կայսրը: Այս դեպքերի, խաչակրաց երրորդ արշավանքի մասին արժեքավոր սկզբնաղբյուրներ են ժամանակի հայ պատմիչների վկայությունները, ձեռագրերի հիշատակարանները և գրությունները Ներսես Լամբրոնացու, որ ժամանակակիցների, այդ թվում նաև արևմտյան հեղինակների կողմից հռչակվել է որպես երկրորդ Պողոս առաքյալ:

Միրելիներ.

Ակամայից հիշում ենք Սուրբ Էջմիածնի նվիրյալ միաբան և Մեծի Տանն Կիլիկիո շնորհազարդ Կաթողիկոս Գարեգին Ա Հովսեփյանի խոսքերը. «Եթե կորցրել ենք նյութական Կիլիկիան, եթե մեր ձեռքը չէ րեր դառնալ կրկին մեր հայրենիքին, կորած չէ, և մեր ձեռքին են Հոգևոր Կիլիկիո վերակենդանության և բարգավաճման հնարավորությունները»:

Ցուցահանդեսը շոշափելիորեն ներկայացնում է հանրահայտ այն իրողությունը, որ մշակույթը արտացոլում է իրեն արարող ժողովրդի անցած պատմական ուղին և կիսում նրան բաժին ընկած ճակատագիրը, որ առավել բացահայտ իր դրսևորումն է գտել հայ ժողովրդի պարագայում:

1915 թ. ողջ Արևմտահայաստանով և Թուրքիայի հայաշատ վայրերով անցած Մեծ եղեռնի խորշակը, դրան նախորդած և հատկապես 20-րդ լուսավորյալ կոչված դարի 20-ականներին Կիլիկիայում կազմակերպված ջարդերը, ոչնչացնելով և փեղահան անելով իր պատմական Հայրենիքում ապրող ու արարող, 2000-ամյա քրիստոնյայի իր աղոթքը առ Աստված վերառաքող մեր ժողովրդին, ողջ աշխարհով մեկ սփռեց ու ցրեց նաև նրա բազմադարյա մշակույթի հրաշքով փրկված բեկորները՝ կիրառական արվեստի նմուշներից մինչև համաշխարհային քաղաքակրթության գանձերը համալրած ռուսիկյան ձեռագիր մատյանները:

Այդ բեկորների մի զգալի մասը հայ գաղթականության ուժասպառ քարավանները հասցրեցին Արարարյան աշխարհ, իսկ մնացյալը երկար ճանապարհներով, դարձյալ «ընդ հուր և ընդ սուր» անցնելով, հանգրվանեց փարբեր երկրների թանգարաններում և մասնավոր հավաքածուներում:

Այսօր Հալլե-Վիպրեններգում բացվող այս ցուցահանդեսը կազմված է փրկված այդ բեկորներից, որոնք ներկայացնում են Հայ Եկեղեցու և թագավորության Կիլիկյան փառքի շրջանը: Արդարև, այս ցուցանմուշները լուսավոր մի շողն են Կիլիկիո հոգևոր կենդանության, որի առջև անգոր է անցնող ժամանակը և անկարող՝ արյու-նոտ յաթաղանը: Հոգևոր Կիլիկիո հավերժության վկայություններից է նաև այս ցուցահանդեսը, որ Հայաստանում քրիստոնեության պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի նախօրեին արժանի ընծան է Հայ Եկեղեցուն:

Համայն հայության Սրբություն Սրբոց լուսապարկեր ու լուսակառույց Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից, հրպես Հայրապետ Ամենայն Հայոց, Մեր սերը, գնահա-պանքն ու օրհնությունն ենք բերում Կիլիկյան հայոց մշակույթին նվիրված այս ցուցահանդեսի կազմակերպիչներին, մշակութասեր գերման ժողովրդին և բոլոր այցե-լուներին: Մեր աղոթքն ու մաղթանքն է, որ Տիրոջ օրհնությամբ ցուցահանդեսը ծա-ռայի իր վսեմ նպատակին՝ մշակույթի համըմբռնելի լեզվով ժողովուրդների հավերժ փոխանանգմանն ու համագործակցությանը:

«Շնորհք, սէր եւ խաղաղութիւն Տնառն մերոյ Յիսուսի Բրիսպոսի եղիցին ընդ ձեզ եւ ընդ ամենեսեան. ամէն»:

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

2000 թ. սեպտեմբեր 2